24/06/2025

Άγιος Αθανάσιος ο Πάριος ο Κολλυβάς και διδάσκαλος του Γένους

/ Γνώμες

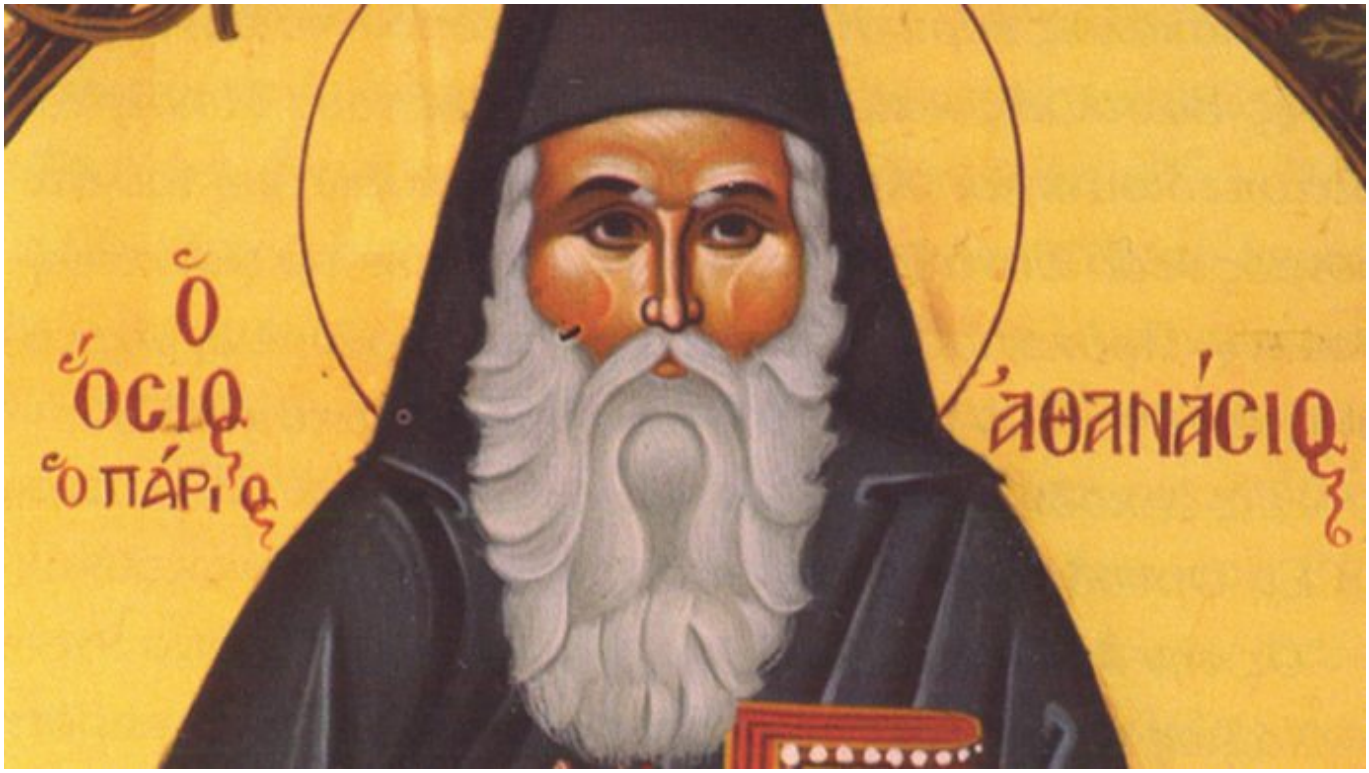

Το Κολυβαδικό Κίνημα του 18ου αιώνα υπήρξε ένας σημαντικός ιστορικός σταθμός στην εκκλησιαστική μας ιστορία, καθ' ότι διαδραμάτισε ισχυρό ανανεωτικό ρόλο στην Ορθοδοξία μας, η οποία ασφυκτιούσε από τις παρεμβάσεις της αιρετικής δυτικής χριστιανοσύνης. Ένα από τα κύρια πρόσωπα αυτού του κινήματος υπήρξε ο άγιος Αθανάσιος ο Πάριος. Ένας μεγάλος άγιος της Εκκλησίας μας και διδάσκαλος του Γένους.

- Γράφει ο Λάμπρος Σκόντζος, Θεολόγος

Γεννήθηκε το 1722 στο Κώστο της Πάρου. Ο πατέρας του ονομαζόταν Απόστολος Τούλος και η μητέρα του Κωστιανή, οι οποίοι του διδάξαν τη ευσέβεια και φρόντισαν να τον σπουδάσουν. Τα πρώτα γράμματα τα έμαθε στο Κώστο και στη συνέχεια φοίτησε Σχολή της Μονής Αγίου Αθανασίου Ναούσης Πάρου ή στη Σχολή Παναγίου Τάφου στη Σίφνο. Στα 1745, ο ίδιος 23 χρονών πήγε στη Σμύρνη για να

ανώτερες σπουδές στην εκεί φημισμένη «Ευαγγελική Σχολή», για έξι χρόνια. Το 1751 πήγε στο Άγιο Όρος και γράφηκε στην περίφημη «Αθωνιάδα Σχολή», όπου δίδασκαν ο ξακουστός δάσκαλος Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης και αργότερα ο μεγάλος Ευγένιος Βούλγαρης. Εκεί σπούδασε Θεολογία, Φιλολογία και τις θετικές επιστήμες. Έχοντας επίσης άσβεστη δίψα για μάθηση, επισκέπτονταν τις βιβλιοθήκες των Μονών και εμπλούτιζε τις γνώσεις του.

Παράλληλα βίωνε την ορθόδοξη πνευματικότητα της αγιορείτικης ζωής και ιδιαίτερα τη Θεία Λατρεία. Εξασκούνταν στη ρητορική και την ομιλητική για να προσφέρει τις υπηρεσίες του στο υπόδουλο Γένος. Οι καθηγητές του και οι συμφοιτητές του τον θαυμάζουν. Ο Ευγένιος Βούλγαρης τον καθιστά συνεργάτη του. Μάλιστα το έτος 1757 διετέλεσε καθηγητής στη Σχολή.

Η φήμη του βγήκε και εκτός Αγίου Όρους. Διάφορες Σχολές τον ζητούσαν για καθηγητή τους. Τα έτη 1758-1762 δίδαξε και έγινε διευθυντής της Σχολής Θεσσαλονίκης. Αλλά δυστυχώς το 1762 έκλεισε η Σχολή λόγω επιδημίας. Από εκεί πήγε στην Κέρκυρα, να συμπληρώσει τις σπουδές του κοντά στον ονομαστό δάσκαλο Νικηφόρο Θεοτόκη. Κατόπιν, όντας ο ίδιος 40 ετών, προκλήθηκε να διδάξει στο Μεσολόγγι από το φίλο του Παναγιώτη Παλαμά, στην εκεί «Παλαμιαία Σχολή» που είχε ιδρύσει το 1760.

Στα 1771 πήρε επιστολή από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, με την οποία διορίζονταν διευθυντής της «Αθωνιάδας Σχολής» στο Άγιο Όρος, ως διάδοχος του Ευγενίου Βούλγαρη. Ο Αθανάσιος δέχτηκε και ως το 1777 διέλαμψε στην ονομαστή Σχολή. Ήταν τα πλέον γόνιμα χρόνια της ζωής του. Εκεί γνωρίστηκε με τον Μακάριο Νοταρά, μια επίσης μεγάλη πνευματική προσωπικότητα της εποχής εκείνης και πρωτοπόρο «Κολλυβά». Αυτός τον προέτρεψε να χειροτονηθεί πρεσβύτερος, ο οποίος δέχτηκε. Ήταν 55 ετών.

Στα χρόνια εκείνα βρισκόταν σε κορύφωση το Κολλυβαδικό Κίνημα στο Άγιο Όρος. Οι παράταξη των Κολλυβάδων διώκονταν με πείσμα από τους αντικολλυβάδες. Αυτό λυπούσε τον Αθανάσιο και δυσανασχετούσε για τις διώξεις τους. Ο ίδιος εντάχτηκε στο κίνημα των Κολλυβάδων και άρχισαν οι διώξεις εναντίον του. Παραιτείται από την «Αθωνιάδα Σχολή» και επιστρέφει στη Θεσσαλονίκη όπου δίδαξε και πάλι από το 1777 έως το 1783. Παράλληλα κήρυττε από άμβωνος σε διάφορους ναούς. Στα 1783 έλαβε επιστολή από το Οικουμενικό Πατριαρχείο να αναλάβει τη διεύθυνση της Πατριαρχικής Σχολής στην Κωνσταντινούπολη, αλλά δεν αποδέχτηκε τη θέση.

Στα 1786, 64 χρονών, αποφάσισε να επιστρέψει στην πατρίδα του την Πάρο. Αλλά δεν κατόρθωσε να φτάσει στον προορισμό του. Λόγω του ρωσοτουρκικού πολέμου,

το πλοίο, που τον μετέφερε, αναγκάστηκε να αλλάξει πορεία και αγκυροβόλησε στη Χίο για μεγάλο διάστημα. Ο Αθανάσιος αποσύρθηκε στο «Κάθισμα» της Μονής Αγίας Τριάδος. Εκεί βυθίστηκε στην προσευχή, την περισυλλογή και την πνευματική άσκηση, περιμένοντας να τελειώσει ο πόλεμος.

Αλλά οι Χιώτες πληροφορήθηκαν την εκεί παρουσία του και επειδή η Σχολή της Χίου ήταν ακέφαλη, τον παρότρυναν να αναλάβει αυτός την διεύθυνσή της. Ο Αθανάσιος αρνείται, διότι έχει άλλα σχέδια. Στο τέλος δέχεται, όταν του γνώρισαν τις σχέσεις του με τον Μακάριο Νοταρά και τη φιλία του με τον Μητροπολίτη Χίου Γαβριήλ. Διδάσκει με πάθος στη Σχολή, στην οποία προσδίνει φήμη και κύρος. Εκεί συγγράφει τα σπουδαιότερα έργα του, όπως τη Ρητορική Πραγματεία του Ερμογένους, την Δογματική του αγίου Ιωάννου Δαμασκηνού και την Λογική του Ευγενίου Βούλγαρη.

Έμεινε στη Χίο τριάντα χρόνια, ως το 1812 και έφτασε στην ηλικία των 90 χρονών. Ζήτησε και τον απάλλαξαν από τα διδακτικά και διευθυντικά του καθήκοντα και του όρισαν μισθό, όσο θα ζούσε. Ήρθε ο καιρός να μεταβεί επί τέλους στην Πάρο. Όμως ο λαός της Χίου του έφραξε το δρόμο να μην φύγει από το νησί τους. Ο Αθανάσιος υπέκυψε στη θέλησή τους, το οποίο εξέλαβε ως θέλημα του Θεού και πήρε την απόφαση να μείνει για πάντα στη Χίο.

Αποσύρθηκε στη Μονή του Αγίου Γεωργίου στα Ρεστά Χίου, σε ένα απόμερο μέρος. Μαζί του ησύχαζαν ο μαθητής του και φίλος του Νικηφόρος και ο διάκονος Ιωσήφ από τα Φουρνά Ευρυτανίας, ο οποίος είχε χρηματίσει δάσκαλος στη Σχολή. Εκεί ο Αθανάσιος, παρ’ όλο το προχωρημένο της ηλικίας του, ασκούνταν σκληρά, προσευχόμενος, αγρυπνώντας και νηστεύοντας. Παράλληλα συνέχιζε το συγγραφικό θεολογικό του έργο.

Όταν ξεκίνησε να γράφει το σύγγραμμά του «Περί της προς τον Θεόν αγίας Πίστεως και Περί του τις εστιν η αληθινή φιλοσοφία» έπαθε εγκεφαλικό επεισόδιο. Όταν συνήρθε κάπως και άρχισε ξανά τη συγγραφή, δεύτερο εγκεφαλικό, βαρύτερο, τον ρίχνει στο κρεβάτι. Ο ίδιος αντιλαμβάνεται το τέλος της επί γης ζωής του και προετοιμάζεται για τη μεγάλη αναχώρηση. Με νεύματα ζήτησε να κοινωνήσει των Αχράντων Μυστηρίων και μετά μία ήμερα παρέδωσε την ψυχή του στον Κύριο, στις 24 Ιουνίου 1813. Οι συνασκητές του τον έθαψαν στην αυλή της Μονής. Τα λείψανά του αποτεφρώθηκαν από μεγάλη πυρκαγιά του 1822. Ανακηρύχτηκε άγιος και τιμάται στις 24 Ιουνίου, ημέρα της οσιακής κοίμησής του.

Ο άγιος Αθανάσιος σημάδεψε θετικά με την προσωπικότητά του και το έργο του την ταραγμένη εποχή του. Υπήρξε μια σπάνια εκκλησιαστική και πνευματική μορφή, με ακραιφνώς ορθόδοξο και ελληνοπρεπές χαρακτήρα, φωτεινό ορόσημο

και παράδειγμα μια μας σήμερα!

Πηγή: pemptousia.gr